

Rauf Yektâ Bey'in hayatı ve müzik alanındaki önemli katkıları, Türk müziğinin zengin mirasının korunması ve yaygınlaştırılmasına dair çaba ve gayretlerinin bir yansımasıdır. 60 küsur senelik yaşamında bir ömre nadir sığacak nitelik ve nicelikte kıymetli çalışmalarda bulunan Rauf Yektâ Bey'in kendi kabiliyet, azim ve çalışkanlığı bakımından ulaştığı seviye ona kâmil sıfatını kazandırmıştır. 19. asrın en büyük hoca ve bestekârları arasında gösterilen Zekâi Dede Efendi, Galata Mevlevihânesi Şeyhi Ataullah Dede, Yenikapı Mevlevihânesi Şeyhi Celâleddin Dede, Bolâhenk Nuri Bey, Ali Efendi, Neyzen Cemal Dede, matematik ve fizik üstadı Salih Zeki gibi isimlerin rahle-i tedrisatından geçmesi ve müzik sahasındaki büyük istidadı onu bu köklü geleneğin en mühim temsilcileri arasında görmemize vesile olmuştur.

Akran olarak Ahmed Avni Konuk, Suphi Ezgi, Sadettin Arel, Kazım Uz, Ali Rifat Çağatay, Hafız Ahmed Irsoy, İsmail Hakkı Bey, Tanbûri Cemil Bey gibi hem müzikşinas hem de müzikolog şahsiyetlerle hemhâl oluşunun yanı sıra Yenikapı Mevlevihânesi'nin neyzenbaşılığı, Darülelhânda Şark Müsiki Nazariyatı ve Târîhi hocalığı ve Tasnif ve Tespit Heyeti'nin de başkanlığını yapacak kadar müziğe hâkim bir şahsiyettir. Literatürümüze kattığı onlarca değerli çalışmasıyla adını hem Türk hem de Batı müzik tarihine bir münevver olarak yazdırmıştır. İlaveten döneminin güncel problemlerine açıklık getirmiş ve en önemlisi müzik bilimsel olarak incelenmesinin ve tartışılmasının önünü açmıştır.

Mehmet Öncel ve Muhammet Ali Çergel'in titiz çalışmasıyla hazırlanan bu üç ciltlik çalışmada özet olarak tafsilatlı bir Rauf Yektâ bibliyografyası, Doğu ve Batı müziğinin hemen her konusunu içeren 218 makale ve *Türk Notalarıyla Kıraat-i Müsiki*, *Şark Müsiki Târîhi* ve Molla Câmî'nin *Risâle-i Müsiki* çevirisinden müteşekkil üç eserin Latinizesi yer almaktadır. Makaleler ve eserler, okuyucuyu rahatlatmak hasebiyle tasnif edilmiş ve biyografi, tasnife tâbi tutulamayan diğer makaleler, hitabet, müzik aletleri, müzik nazariyatı, müzik târihi, mülakat, polemik, tenkid ve edebiyat olarak sunulmuştur. Makalelerin Osmanlı Türkçesinden Latin harflerine çevirisi esnasında okuyucunun aşınâ olmadığı düşünülen kelimeler tespit edilip yanına köşeli parantez içerisinde anlamı verilmiştir.

Rauf Yektâ Bey'in müzik alanındaki derin bilgisi ve mücadelesi, Türk müziğinin bugünkü haline gelmesinde önemli bir rol oynamıştır ve gelecekteki gelişimine de etki edeceği muhakkaktır. Yektâ'nın mirasını anlamak ve Türk müziğinin zenginliğini keşfetmek isteyen herkes için emsalsiz bir başvuru kaynağı.

TÜRK MÜZİKolojisinin KURUCUSU
RAUF YEKTA BEY

MEHMET ÖNCEL - MUHAMMET ALİ ÇERGEL

2. CİLT

Türk Müzikolojisinin Kurucusu Rauf Yektâ Bey

Mûsikî Nazariyatı ve Mûsikî Târîhi Yazıları

Mehmet Öncel
Muhammet Ali Çergel

	TÜRK MÜZİKolojisinin KURUCUSU RAUF YEKTA BEY MEHMET ÖNCEL MUHAMMET ALİ ÇERGEL	 9 786256 698918
	KİTAP NO 1098	

ISBN: 978-625-6698-91-8

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 1098

Düşünce

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Yusuf Genç

Editör

İrfan Yiğit

Yayıma Hazırlayan

Ayşe Nur Rana
Bedirhan Büyükduman

Düzeltili

Büşranur Kaya

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Haziran 2024
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212 612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Sertifika No. 45464
Yıkılmazlar Basım Yay. Prom. ve
Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz, Gülbahar Cd.
No: 62/B Güneşli / İstanbul
Tel: 212 630 64 73

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Türk Müzikolojisinin Kurucusu

Rauf Yektâ Bey

Mûsikî Nazariyâtı ve Mûsikî Târihi Yazıları

MEHMET ÖNCEL
MUHAMMET ALİ ÇERGEL

(2. CİLT)

KETEBE

Mehmet Öncel

1980 yılında Şanlıurfa'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. 2007'de Marmara Üniversitesi Bilgisayar ve Kontrol Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. Lisans eğitimi esnasında İstanbul Üniversitesi Belediye Konservatuvarı'na devam etti. Dönemin üstadlarından İsmail Hakkı Özkan'dan Nazariyât, Birsen Gecikli'den (Ortakale) Halk Müziği, Elif Ahıs'tan Türk Müziği Repertuarı derslerini aldı. Aynı zamanda Nuri Özcan (Dini Müzik), Mehmet Kemiksiz (Dini Müzik Repertuarı), Metin Özden (Türk Müziği/Sıra Gecesi), Necati Çelik (Ud), Engin Baykal (Usul), Ahmet Turabi, Nuri Uygun gibi hocalardan da istifâde etti. Türk Müzikolojisi'nin kurucusu "Rauf Yektâ Bey'in *Âti, Yeni Mecmûa, Resimli Kitap* ve *Şehbâl* Adlı Mecmûalarda Mûsiki ile İlgili Makalelerinin İncelenmesi" tezi ile yüksek lisansını 2010 yılında; 11. yüzyıl müzik nazariyesine dair "Hasan b. Ahmed b. Ali el-Kâtib'in *Kemâlû Edebi'l-Ginâ* Adlı Eseri" adlı doktora tezini 2017 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Türk Din Musikisi bölümünde Dr. Nuri Özcan riyasetinde tamamlamıştır. 2014-2015 yılları arasında 15 ay Ürdün'de Arapça eğitimi ve doktora tezi üzerine çalışmalarda bulundu. 2019 yılında doçentlik payesini aldı. İlahi, şarkı ve türkû formunda yaklaşık 100'den fazla bestesi bulunmaktadır. XI. Yüzyıl Müsiki Nazariyesi İbn Zeyle'nin *el-Kâfî fi'l-mûsikâ'sı* (2018), Medeniyet Değerlerimiz "Mûsiki" (2021), Türk Halk Müziği "Formlar, Çalgılar ve Yedi Bölgeden Hikâyeli Türküler" (2022), Kâzım Uz Müzik Terimleri Sözlüğü (2023) adlı dört kitabı ve yayınlanan pek çok kitap bölümü ve makalesi vardır. Hâlihazırdaki araştırma ve incelemelerini Osmanlı Dönemi mûsikisine yoğunlaştırmaktadır. Yurt içi ve yurt dışı pek çok konsere hanende olarak iştirak eden Öncel, özellikle TRT'nin tarihi dizilerinde zikir programlarının sanat yönetmenliğini ve icrasını gerçekleştirmiştir. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği ve İslami İlimler İslam Tarihi ve Sanatları'nda bölüm başkanı olarak görev yapmaktadır. Evli olup Zeynep Mercan adında bir kız çocuğu vardır.

Muhammed Ali Çergel

1974 yılında Trabzon'un Akçaabat ilçesinde dünyaya geldi. 17 Şubat İlkokulu ve Akçaabat İmam Hatip Lisesi'nde okudu. 2001 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı Türk Din Musikisi bölümünde yüksek lisans yapmaya başladı. "Rauf Yektâ Bey'in *İkdam* gazetesinde Neşredilen Türk Musikisi Konulu Makaleleri" adlı tezini Dr. Nuri Özcan danışmanlığında yazarak yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2003 yılında öğretmenlik hayatına başladı. Halen bir devlet okulunda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

MÛSİKÎ NAZARİYÂTI

Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı: Lisân-ı Elhân - 1	11
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı: Lisân-ı Elhân - 2	15
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı: Lisân-ı Elhân - 3	18
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı: Lisân-ı Elhân - 4	21
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı: Lisân-ı Elhân - 5	25
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı: Lisân-ı Elhân - 6	28
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı: Lisân-ı Elhân - 7	31
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı: Lisân-ı Elhân - 8	34
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı: Lisân-ı Elhân - 9	37
Kitâbet-i Mûsikîyye [Mûzik Yazısı]	41
Osmanlı Mûsikisinde Tabîî Sadâlar	51
Osmanlı Mûsikisinde Çâryek [1/4], Sülüs [1/3] ve Nısf [1/2] Sadâlar	60
Usûlât-ı Mûsikîyye	68
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı - 1	74
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı - 2	82
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı - 3	90
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı - 4	99
Mûsikî-i Osmânî Nazariyâtı - 5	106
Aksâm-ı Mûsikî	114
Mûsikîmizin Tabîî Mıstarı	120

Alafranga Mûsikînin Tabîi [Doğal] Mıstarı [Gamı].....	125
Kitâbet-i Mûsikîyemizin Nevâkısı [Mûzik Yazımızın Eksikleri].....	131
Garb Mûsikîsi Nazariyesinin Henüz Takarrür Edememesi [Kararlaştırılmaması] – Bizde Usûl-i Ta’lîm-i Mûsikî [Bizde Musikî Eğitim Usûl] – Asrımızda Fenn-i Mûsikînin Vüs’ati [Çağımızda Mûsikî İlminin Genişliği] – Avrupâda Nazariye-i Mûsikî Hakkındaki Efkâr-ı Muhtelif [Çeşitli Fikirler] – Nazariyât-ı Şarkîyemizin Mükemmeliyeti [Doğu Nazariyâtımızın Mükemmeliyeti] – Fisagoras ve Aristogsan – Fârâbi ile İbn Sinâ – “Safiyüddîn Abdülmü’min” Hakkında Riemann’ın Mütâlaâsı [Düşünceleri].....	137
İlm-i Âhenk ve Şark Mûsikîsine Tatbîki [Armoni İlmi ve Doğu Mûsikîsine Uygulanması].....	144
Mûsikî-i Kadîm Hakkında Bir “Konferans” [Eski Mûsikî Hakkında Bir Konferans].....	152
Mûsikî-i Osmânîde Usûl.....	159
İlm-i İkâ.....	166
Tasnîf-i Esvât.....	174
İlm-i İkâ Bahsi.....	181
Makâmât-ı Şarkîye Hakkında Bir Mektup [Doğu Makamları Hakkında Bir Mektup].....	184
Garb Mûsikîsinde İlm-i Âhenk, Kontrpuan, Füg - 1.....	190
Garb Mûsikîsinde İlm-i Âhenk, Kontrpuan, Füg - 2.....	199
Piyanonun Âhengi ve Makâmât-ı Şarkîye [Piyanonun Âhengi ve Doğu Makamları].....	206
Kitâbet-i Mûsikîye Târihine Bir Nazar - 1 [Mûzik Yazımı Tarihine Bir Bakış - 1].....	215
Kitâbet-i Mûsikîye Târihine Bir Nazar - 2 [Mûzik Yazımı Tarihine Bir Bakış - 2].....	219

İKİNCİ BÖLÜM

MÛSİKİ TARİHİ

Mûsikî-i Osmânî Târihine Bir Nazar [Bakış] - 1.....	227
Mûsikî-i Osmânî Târihine Bir Nazar [Bakış] - 2.....	234
Mûsikî-i Osmânî Târihine Bir Nazar [Bakış] - 3.....	242
Avrupâda Mûsikî Mektepleri - 1.....	253
Avrupâda Mûsikî Mektepleri - 2.....	260
Kütüb-i Hindîye ve Hindistan Müellifleri [Hindistan Kitapları ve Hindistan Yazarları].....	267

Mûsikîşinâsân-ı Arab Makâlesine Dâir.....	275
İran Mûsikîsi - 1.....	277
Japon Mûsikîsi - 1.....	284
Japon Mûsikîsi - 2.....	291
Afrika-yı Şimâlîde [Kuzey Afrika'da] Arab Mûsikîsi – Bu Mûsikîden Bâhis Eserler- Jules Rouanet'nin Tedkîkât-ı Ahîrası [Son İncelemesi].....	297
Diyâr-ı Mağribde Arab Mûsikîsi.....	301
Alafranga Mûsikî Târihine Bir Nazar [Bakış] - 1.....	306
Alafranga Mûsikî Târihine Bir Nazar [Bakış] - 2.....	311
Alafranga Mûsikî Târihine Bir Nazar [Bakış] - 3.....	316
Alafranga Mûsikî Târihine Bir Nazar [Bakış] - 4.....	320
Avrupa Dârülmûsikîleri - 1.....	326
Târih-i Mûsikî.....	332
Kafkasya'da Mûsikî.....	337
Eski Türk Mûsikîsine Dair Târihî Tetebbular [Araştırmalar] - 1 “Kök”ler.....	343
Dârülelhân'da Mûsikî Istılâhâtı.....	350
Dârülelhânlar Târihine Bir Nazar - 1.....	358
Dârülelhânlar Târihine Bir Nazar - 2.....	363
Türk Mûsikîsi Nasıl Islâh Olunabilir [İyileştirilebilir]?.....	369
Mûsikî Târihinde Türklerin Mevkîi [Yeri].....	374

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MÜLAKAT

Rauf Yektâ; “Peyami Safa'nın Müzik Anketi: Mûsikîmiz Hangi Yola Girmeli?”.....	381
Rauf Yektâ Bey'den Garbçılara [Baticılara] Şiddetli Bir Hücum.....	385

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MÜSTAKİL KİTAPLAR

Türk Notası ile Kırâat-i Mûsikî.....	391
Şark Musikîsi Târihi.....	427
DİZİN	497